

Přednáška pro VIII. jarní semestr magisterského studia

DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc.

28. 3. 2019

Vývoj dokazování v českých zemích

- Ve středověkém českém trestním právu byly důkazy označovány jako prostředky **průvodní**
- Teorie o důkazech byla označována jako **zákonná teorie průvodní**
- Vzniká **zásada materiální pravdy**
- Dokazování jako rekonstrukce skutkového stavu

Základní zásady dokazování v současném trestním právu

- Zásada materiální pravdy
- Zásada oficiality
- Zásada vyhledávací
- Zásada presumpce neviny
- Zásada volného hodnocení důkazů
- Zásada přiměřenosti a zdrženlivosti
- Zásada kontradiktorního řízení...

Pojmy důkazního práva

- Pojem důkazní právo (souhrn pravidel a předpisů)
- Důkazní prostředek (zdroj)
- Důkaz (informace)
- Předmět důkazu (okolnost, jež má být zjištěna)
- Vyhledávání důkazu (opatření, zajištění)
- Provádění důkazu (zjištění předmětu důkazu)
- Hodnocení důkazu (rozumový a myšlenkový postup – závažnost/ zákonnost/ věrohodnost)

- Kontrola ???

Účel dokazování

- Rekonstruovat skutečnost z minulosti tak, aby poznání této skutečnosti bylo jejím správným odrazem.
- Zjistit pravdu, tedy takový stav, který je ve shodě se skutečností; jen toto zjištění může být základem spravedlivého a přesvědčivého rozhodnutí.
- Dokázána musí být vždy vina, pouhé nevyvrácené podezření k odsouzení nestačí (*in dubio pro reo*), přičemž vina musí být založena pouze na skutkových zjištěních.

Otázky důkazního břemene

- Zásada presumpce nevinu, zásada kontradiktorní
- OČTŘ musí mít faktický a právní zájem na zjištění skutkového stavu – materiální pravda (osvícená inkvizice) – **materiální důkazní břemeno**
- Obviněný nemusí dokazovat svou nevinu (presumpce nevinu) zásada nemo tenetur
- **Formální důkazní břemeno** v cizích úpravách (rozdělení důkazního břemene mezi strany v závislosti na dokazované skutečnosti, objektivní zájem stran, burden of going forward, burden of persuasion, burden of producing evidence, burden of proof, burden of establishing, atd.)

Předmět a rozsah dokazování

- Okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (hledisko hmotného práva – formální a materiální znaky trestného činu, pachatel, druh a výměra trestu, náhrada škody, okolnosti trestného činu)
- Okolnosti důležité pro postup v trestním řízení (hledisko procesního práva – přerušení řízení, otázky povinnosti svědčit, atd.)
- Okolnosti důležité pro použití odklonů (zda se obviněný činu dopustil /ne vina!/, náhrada škody, atd.) nebo jiných zvláštních způsobů řízení (zda jde skutečně o uprchlého, atd.).

Okolnosti, které není třeba dokazovat

- Právní předpisy uveřejněné nebo registrované ve Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv (*iura novit curia*)
- Otázka cizozemské právní úpravy (hmotně-právní a procesní hledisko!)
- Skutečnosti, o nichž bylo rozhodnuto způsobem pro trestní řízení závazným (otázky osobního stavu, apod.)
- Skutečnosti a poznatky, které považujeme ze zkušenosti za pravdivé, pokud se nevyskytne rozumná pochybnost o nich (příčetnost obviněného, podání osoby na poště, atd.)

Rozdělení důkazů

1. Podle vztahu k předmětu řízení:

- **Usvědčující**
- **Ospravedlňující**

2. Podle pramene:

- **Původní** (bezprostřední – přímý vjem svědka, video z ohledání místa činu, originál smlouvy)
- **Odvozené** (zprostředkované – z doslechu, atd.)

3. Podle vztahu k dokazované skutečnosti:

- **Přímé** (prosté – dokazuje přímo vinu nebo nevinu, jako hlavní skutečnost)
- **Nepřímé** (složené – lze z nich dovodit hlavní skutečnost)

Rozvržení dokazování do různých stádií trestního řízení

1. **Dokazování v přípravném řízení:**

- Dokazování v průběhu prověřování
- Dokazování ve vyšetřování a rozšířeném vyšetřování
- Dokazování ve zkráceném řízení

2. **Dokazování v řízení před soudem:**

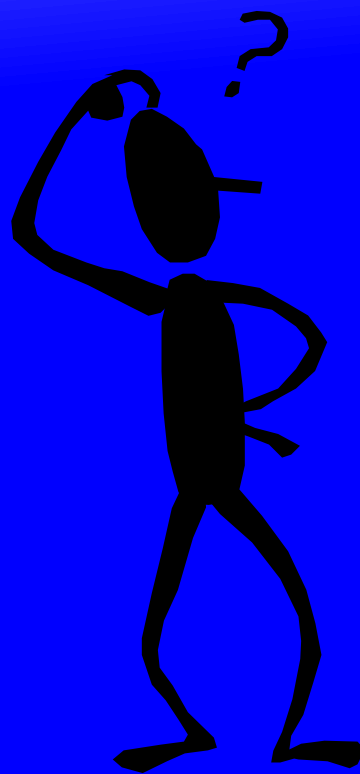
- Dokazování při předběžném projednání obžaloby
- Dokazování při hlavním líčení
- Dokazování v odvolacím řízení
- Dokazování ve veřejném a neveřejném zasedání
- Dokazování v řízení o mimořádných opravných prostředcích

Jednotlivé důkazní prostředky

- **Výpověď obviněného** (§ 90 - § 95)
- **Výslech svědka** (§ 97 - § 104)
- **Znalecký posudek** (§ 105 - § 111)
- **Věcné a listinné důkazy** (§ 112)
- **Ohledání** (§ 113 - § 118)

- Za důkaz může sloužit vše?
- Nepřípustný důkaz?

Dotazy ?

Vnitřní přesvědčení OČTŘ

- ♦ **Primárním korektivem přílišné volnosti**, resp. přílišné volnosti (libovůle, svévole) je zásada materiální pravdy, která vyjadřuje pravdu hmotného práva, resp. naplnění potřebných elementů skutkové podstaty.
- ♦
- ♦ **Korektivem přílišné volnosti soudce** jsou i pravidla dokazování, která stanoví trestním řádem rámcově upravený postup pro opatření a provedení nejvíce frekventovaných důkazních prostředků a které zavazují jako objektivizující prvek.
- ♦
- ♦ **Novodobým korektivem**, také eliminujícím prvky libovůle a svévole jsou lidská práva a základní svobody, zejména právo na spravedlivý proces. (čl. 36 odst. 1 Listiny).
- ♦
- ♦ Volné hodnocení důkazů vykazuje nejen **objektivní, ale i subjektivní prvky**, aniž lze jedny z těchto předem upřednostnit. Pro míru důkazů k prokázání skutkové podstaty je nezbytné svobodně vytvořené vnitřní přesvědčení orgánu činného v trestním řízení, které představuje subjektivní prvek, jenž je dostatečně podepřen prvky objektivními.
- ♦ Směrnici pro hodnocení důkazů, je i **myšlenková činnost** orgánu činného v trestním řízení, kterou tvoří elementy, jako jsou průměrné životní zkušenosti každého člověka, osobní životní i profesní zkušenosti a zvláštní poznatky zjištěné při projednávání konkrétní věci.
- ♦ **Testem respekt OČTŘ k těmto pravidlům je přesvědčivost odůvodnění rozhodnutí**